

2023-05-02

RS/24/2023

Lars Eriksson
Krisberedskap säkerhet och miljö
Tfn : 063-153934
E-post: lars.eriksson@regionjh.se

Försvarsdepartementet

fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.ssk@regeringskansliet.se

Svar på remiss Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap

Dnr Fö2023/00074

Region Jämtland Härjedalen har getts möjligheten att svara på remiss av betänkandet Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57).

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag till hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat. Uppdraget har omfattat områdena skyddsrum, utrymning och inkvartering samt behovet av en stödorganisation som kan genomföra insatser inför eller i samband med användningen av skyddsrum och vid utrymning och inkvartering.

Region Jämtland Härjedalen anser att utredningen generellt gjort ett grundligt arbete med att utreda området men att vissa delar behöver förtydligas, exempelvis finansieringen av de lagda förslag vilka påverkar regionens uppdrag.

Utredningen bedömer att vissa geografiska områden i Sverige och delar av civilbefolkningen kan komma att drabbas mycket hårt av ett väpnat angrepp. Detta utifrån den gällande totalförsvarsplaneringen och de bedömningar som görs utifrån det säkerhetspolitiska och militärstrategiska läget. Behovet av skyddsrum bedöms vara störst i dessa områden och utredning föreslår att åtgärder som behöver vidtas i fråga om skyddsrum bör därför under de närmast kommande åren avse dessa områden. Det bör också finnas planering för utrymning för de här områdena. Region Jämtland Härjedalen delar utredningens bedömning och stöder utredningens förslag.

Utredningen föreslår att länsstyrelsen ska kontrollera att inrättade skyddsrum har avsedd skyddsförmåga och förelägga ägaren till en byggnad eller annan anläggning att åtgärda eventuella brister. Bestämmelser som avser ansvar för underhåll respektive förbättringar ska förtydligas, förordar utredningen. I den mån det är fråga om nya installationer som inte avser underhåll av befintlig utrustning ska ägaren till byggnaden eller anläggningen som utgångspunkt få ersättning av staten för kostnaden. Ägaren ska kunna få skälig ersättning för mera omfattande underhållsåtgärder av ett äldre skyddsrum. Regionen äger fastigheter med skyddsrum. Region Jämtland Härjedalen bifaller utredningens förslag men vill trycka

på vikten av att staten ska ersätta kostnaderna för nya installationer och förbättringar samt mera omfattande underhållsåtgärder och förbättringar av skyddsrummen.

Utredningen bedömer att skyddet för civilbefolkningen bör bestå av andra skyddsåtgärder som tillgången till andra skyddade utrymmen. Utredningen föreslår att kommunen ska besluta om inrättande av skyddade utrymmen. Den region som berörs ska dessförinnan få tillfälle att yttra sig. Den som ska inrätta ett skyddat utrymme ska ha rätt till skäligen ersättning av staten för merkostnaden. Regionen delar utredningens bedömning. Rysslands krigsföring i Ukraina har tydligt visat på behovet av andra skyddade utrymmen förutom skyddsrum. Region Jämtland Härjedalen stöder utredningens förslag men trycker på vikten av full statlig finansiering för regionerna vid inrättande av skyddade utrymmen.

I utredningen är det inte tydligt om det är kommunen som ska kartlägga skyddade utrymmen hos en region. Sveriges kommuner och regioner, SKR, anser att regionerna själva bör kartlägga sina skyddade utrymmen och att regionernas vårdfastigheters eventuella skyddade utrymmen i första hand behöver användas för att bedriva vård. Region Jämtland Härjedalen delar SKR:s uppfattning.

Utredningen uttrycker att ansvaret för att bedriva hälso- och sjukvård vilar enligt 8 kap. HSL till stor del på regionerna. Regionens skyldighet att erbjuda befolkningen god vård ska kunna fullgöras i normalläge, kris och vid krig. Utredningen gör tolkningen att regionen ansvarar för utrymning i en fredstida krissituation och om behov av utrymning uppstår är det därför regionens ansvar att genomföra utrymningen. Region Jämtland Härjedalen delar inte utredningens tolkning. Huruvida en region har ansvar för att genomföra utrymning eller inte i en fredstida kris behöver förtydligas.

Något uttryckligt ansvar för regionerna att planera för och genomföra utrymning vid höjd beredskap finns inte, konstaterar utredning. Regionernas ansvar för hälso- och sjukvård gäller emellertid vid höjd beredskap. Således behöver regionerna ha viss beredskap för utrymning av en vårdinrättning. Regioner bär ett ansvar för att utrymma den egna verksamheten. Region Jämtland Härjedalen delar utredningens bedömning.

Utredningen föreslår att länsstyrelser och kommuner ska åläggas ansvaret för framtagandet av planering för utrymning och inkvartering. Med länsstyrelsens inriktning som grund ska kommunen planera för utrymning eller inkvartering. Regionerna ska medverka i arbetet med planering för utrymning och inkvartering. Detta gäller både hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken. Utredningen konstaterar att arbetet med att ta fram en planering avseende transportorganisationen är omfattande. Regionen delar utredningens syn på att regionerna bör medverka i planeringen. Regionen har ett ansvar att upprätthålla sin samhällsviktiga verksamhet i vardag, kris och krig. Framtagandet av en plan för utrymning kommer med stor sannolikhet att ianspråka stora resurser från kollektivtrafiken inom regionen, vilket även utredningen konstaterat. En sådan plan kan komma att ha avgörande inverkan på de avtal som regionen sluter med leverantörer och utförare inom kollektivtrafikområdet. Planen kan även komma att kräva en utbyggd beredskapsorganisation i regionen. Med denna bakgrund anser Region Jämtland Härjedalen att uppdraget är att tolka som en ambitionshöjning från staten och bör därmed vara finansierat.

Utredningen föreslår att kommuner och regioner ska få ersättning av staten för förberedande uppgifter som de utför enligt lagen om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap. Utredningen gör bedömningen är att det behöver föras in en ny bestämmelse om ersättning för kommuners och regioners förberedande arbete enligt utrymningslagen. Ersättningsystemet bör utformas i enlighet med LEH och FEH och ersättning bör framöver omfattas av de överenskommelser som behandlar frågan om ersättning enligt LEH och FEH. Sveriges kommuner och regioner, SKR understryker i sitt remissvar vikten av att ersättningen blir långsiktig och förutsebar. Ersättningen har hittills präglats av kortsiktighet, vilket kraftigt försvårat möjligheterna att bemanna och bedriva ett långsiktigt arbete. Region Jämtland Härjedalen delar SKR:s bedömning. När nya uppgifter ges till regioner ska det finnas en långsiktig finansiering på plats.

Utredningen gör bedömningen att offentliga aktörers samverkan med och uppdrag till frivilliga försvarsorganisationer bör samordnas bättre och tydligare inriktas i fråga om skyddet av civilbefolkningen. Det är av stor vikt att även kommuner och regioner ges möjlighet att delta i det arbetet. Idag är detta inte möjligt eftersom enligt "Förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet" är det endast myndigheter med uppgift inom totalförsvaret som får ingå avtal med personer från de frivilliga försvarsorganisationer. Det innebär att regioner inte har möjlighet att ianspråka dessa personer. Utredningen hänvisar till att regioner bör kunna ingå andra avtal med frivilliga och på detta sätt ianspråka dem. Regionen anser att andra avtal inte är rätt väg för att ge en region möjlighet att sluta avtal med frivilliga. Region Jämtland Härjedalen anser att utredningen bör föreslå att frivilligförordningen ska utredas med utgångspunkten att regioner ska ha möjlighet att ingå avtal med personer från de frivilliga försvarsorganisationerna.

Sveriges kommuner och regioner, SKR väljer i sitt remissvar att inte kommentera de enskilda förslagen till finansiering som finns utan anser att en ny konsekvensanalys behöver göras för de förslag som regeringen går vidare med. Regionen delar SKR:s synpunkt. Region Jämtland Härjedalen framhåller att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas fullt ut.

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Bengt Bergkvist (S)
Regionstyrelsens ordförande

Sara Lewerentz
Regiondirektör